

nyek között nevelték, de hála rokona-
inak, 15 évesen Budapestre került, és
autószerelőnek tanult.”

„1918 februárjában már hivatalosan
is a Vörös Hadsereg katonája, és ekkor-
tól tagja a Bolsevik Pártnak.” „A szá-
marai harcok elmúltával komisszár lett
a III. Nemzetközi Vörös Ezredben. Ha-
talmat kapott. Életében ekkor a politikai
képzés és a frontesemények váltogatták
egymást, és saját elbeszélései szerint a
legvadabb vérengzések helyszínein talál-
kozunk vele.”

Szellemes, heurékaszerű sorok ol-
vashatók az esszé zárlatában. „Ebben a
történetben nem a személye, nem Kiss
Lajos az érdekes, nem is az, hogy hol
született, hanem a felismerés, hogy bi-
zony, a történelmet mindig a győztesek
írják!”

A Hardicsai család sorsa is tanul-
ságos: „egy olyan család nyomába
eredünk, akik valójában csak egy ge-
nerációnyi időt éltek Kunmadarason,
sorsuk mégis jól példázza a huszadik
század egyszer fent, másszor lent, va-
lamilyen mértékben mindenkit érintő
fordulatait.”

A Szakmáry István tanító úr (1908-
1991) - megítélésem szerint - szintén
a legjobbak közé tartozik. A fordula-
tos emlékezésben engem legjobban az
író szituációérzékenysége kapott meg.
Ezért szükséges, hogy bővebben idéz-
zek ebből a műből is.

1933-ban egy népszerű revíziós dal-
pályázaton vett részt. Igazat adhatunk
az írónak, aki ezért pártját fogja a ta-
nító úrnak.

„Trianon után, 1933-ban nem volt
semmi rendkívüli a revízió gondolatá-
ban, hiszen minden magyar ember fájó
szívvel gondolt az elszakított országré-
szekre. Ebből adódóan a hazaszeretet
nem egy belül lappangó halvány érzés
volt, hanem erőteljes kifejezésé formá-
lódott, különösen a fiatalok szemléletére
erősen ható tanítók, tanárok között.

Azokban az években senki nem gon-
dolta, hogy majd eltelik 15 év, és egy
olyan világ jön el, amikor a fent említett
erények hirtelen a legnagyobb bűnök-
ké válnak.

Szakmáry tanító úr, idősödve már
sokak Pista bácsija, az életében semmi
rosszat nem tett. Nem bántott másokat,
nem volt kirekesztő, nem akarta romba
dönteni a világot.

Szegény tanítóként kulák nem lehetett,
ezért érzem úgy, hogy a hazafias érzés, a
magyar népzene szeretete, és hozzá val-
lásos élete, a kántorsággal összeadódva

tette őt a hatalom szemében a > nehéz
sorssal jobb útra térítendő<közé.”

És most jön az, ami szerintem a
könyv csúcsa. A könnyem csordult
nevettemben, amikor a fenekelés ügy-
kezelését elolvastam. Újra meg újra.
Pedig kisiskolás koromban egyko-
ri néptanítónktól, Benczúr Jánostól
Pusztaszenttornyán én is kaptam a
mogyorófavesszőjével hat suhogó fe-
nekest. (Igazságtalanul, mert semmi
bűnöm nem volt!) De én még ilyen ér-
zékletesen, klasszikusan megírtat sehöl
sem olvastam az efféle procedúráról!

„Nincs kétségem, hogy elhatározta,
legalább úgy fogunk szolmizálni, mint
Kodály!”

Karmesteri csontpálcáját mindig hoz-
ta, és úgy vezényelt, mintha nem is a
szünetet váró rosszcsonkok serege ülne
előtte, hanem egy kórus és a szimfoni-
kusok!

A szigor alap volt nála. Ott kezdődött
minden, arra épített. Remek, már pom-
pásan kicsiszolt módszere volt a gyenge
jellemek figyelmének felkeltésére. Nem
kiabált, nem hangoskodott, de ha el-
bambult valaki, azt kihívta, és megkér-
te, hogy az akkor még >divatos<, három
lábbon álló tábla alá hajtsa oda a fejét.

Derékszögbe hajolva már önmagában
sem kacagtató az élet, hát még, amikor
eljött a pillanat, és miközben énekelt az
osztály, a mi jóságos tanítónk egy ope-
rettes mozdulattal, a mindenre jó csont-
pálcával kiosztott egy fenekest. Ezt az
egyébként nem durva mozdulatot időn-
ként ismételte, bízva ennek nevelő
hatásában.

Nem dicsekvés, de én is részesültem
eme kegyben. Emlékeim szerint még a
helyükön ülőknek sem volt kedve nevet-
ni. Elég hatékony volt a módszer!”

„Zárszóként elmondhatjuk, hogy a
sors nyugodt időskorral ajándékoz-
ta meg, gyémántdiplomás tanítóként
hunyt el.

Nekiünk már csak annyi feladatunk
maradt, hogy őrizzük a nevét, és hálával
gondoljunk rá!”

A Tabutéma zárja a kötet. Arra em-
lékezik az író, hogy 1944 őszén, telén
miként pusztítottak a kivonuló néme-
tek, és miként garázdálkodtak „az első
oroszok, akik partizánoknak nevezték
magukat.” „Azt mondják, nem ők voltak
a legjobban fésült fiatalemberek.”

A hűséges garabonciás Becskereki
László a szülőföldje érdekében, hála
Istennek, nemcsak búvárkodik, hanem
nevel is.

Rideg István ny. középiskolai tanár

VERSELŐ JÁSZOK ÉS KUNOK

AZ ELSŐ SZERELEM

Az első szerelem,
mit oly sokan siratnak,
Nem tűnik emléknek,
csak idegen halottnak.
Vágyat szőni könnyű,
benne ringni könnyebb,
Vágyat szőttem akkor én,
az első szerelemnek.
Gyermekként rongybabut
festettem ringattam,
S amikor elvásott,
őszintén sirattam.
Őszintén sirattam
s őszintén feledtem,
A szerelem fájáról,
le sem is estem.
Az öröm, már akkor
ott volt a jajban
S a szerelem fáján,
ringón ottmaradtam.
S úgy ráztam le magamról
az üszköket,
Mint permetlé gyümölcsről
a férgeket.
Hisz' aminek nyomát
lázálmom sem sejtí,
Miért kéne sóhajokban
életre fürdetni?
Mert, ha cseppet is sajogna
az első szerelem,
Ki számomra vagy,
sosem leszel nekem.

HA KÉRITEK

Toll helyett kapa;
toll helyett mosóteknő;
s ülök rettentető foltalmazon
s gondolkodom.
A kapavas lazít bele múltamba,
emlékeimet a foltnak való
visszaragyogja,
mert nem mind fekete,
nem mind tilalom,
a színeseket én elrakom
s ha kéritek: megmutatom.

Nagy Edit